

Gál László

A régi HÍD harca a haladás kerékkötői ellen

Megemlékeztünk a régi HÍD barátairól, most talán emlékezzünk régi a ellen-
ségekre is. Eldőlt a harc és a romantikus iskola hősrégi szerint, a győztes hadve-
zér visszaadja legyőzött ellenfelének a kardját, mintha csak mondaná: jól gyilkoltál
te is, barátom, itt a kardod, folytasd több szerencsével...

Őszintén szólva, ez a nemes gesztus nem tetszik nekem és én nem adom visz-
sza a kardot a legyőzött ellenfélnek, akit ma sem becsülök többre, mint akkor, s
akiről azt sem hiszem, hogy a vereség után revideálta volna álláspontját. A törté-
nelem mást tanít, akár Spanyolországot nézzük, akár Guatemalát. És mikor a HÍD
régii ellenségeiről beszélek, akkor is csak a régi barátokra gondolok, régi harcaikra,
fiatal kedvükre.

1936-ban megváltozott a HÍD hangja. Ezt az új hangot ugyan ki is vette vol-
na észre először a HÍD ellenségei közül? Természetesen a klerikális reakció vajda-
sági magyarnyelvű orgánuma, a noviszádi Reggeli Újság. 1936 szeptember 22-én
jelent meg az első nagyobb hírlapi támadás a HÍD ellen: „Így is lehet írni? ... —
A szubotikai „Híd” véleménye a reakciós papokról, úri ebekről és az igazi kultú-
ráról” — cím alatt. A lármás cím — természetesen — hazudik. Nem a Híd mon-
dott véleményt az „úri ebekről”, hanem Shelley, az angol irodalom egyik legna-
gyobb alakja, akinek „Ének Anglia férfiaihoz” című versét közölte a HÍD. És
Shelley ebben a versben semmivel sem mondott többet, mint akár Petőfi a „dicső-
séges nagy urakról” — de persze, ez is sok volt a Reggeli Újság cikkírójának, aki,
íme, sietett kiállani Anglia lordjaiért. Shelley ugyanis így énekelt:

*Ó, Anglia férfiai!
Miért szántsunk a lordokért
és miért szőjjünk új ruhát
zsarnokainknak?*

A Reggeli Újság cikkírója nem helyesli, hogy Anglia férfiai esetleg nem
szántanak a lordokért és azok, esetleg, kénytelenek lesznek régi ruháikban megje-
lenni a R. U. nagy nyilvánossága előtt. De nem csupán ez fáj, sőt, elsősorban nem
ez fáj a cikkírónak.

Azt írja ugyanis, és mindjárt a legelső sorokban, hogy: „a Híd alapítói va-
lóban jóhiszemű és tehetséges fiatalemberek voltak, de a Népkör feloszlata után
egy Simokovich Rókus nevű szakszervezeti tag lett a folyóirat felelős szerkesztője
és kiadója, Simokovich úr pedig sietett élesen elkanyarodni attól az iránytól, amit
a Híd alapítói és első munkatársai képviseltek.”

Hiszem, hogy a Híd olvasói megértik, mennyire felháborította a cikkíró,
hogy egy „szakszervezeti tag” merészkedett átvenni a Hír szerkesztését. Szakszer-
vezeti tag... ez a mondat tajtékzik, ez a mondat köpköd. Hogy is mer egy szak-
szervezeti tag beleszólni az irodalom magasztos ügyeibe?! Hiszen az, hogy valaki
„szakszervezeti tag” — munkást jelent, dolgozót, és egy dolgozó igenis szőjje az új
ruhát a lordoknak és a szerkesztő uraknak, és ne siessen élesen elkanyarodni attól
az iránytól, amelyet a R. U. és szerkesztői képviseltek.

Hát ez fáj a szerkesztő úrnak, akinek nevét itt olvasom a cikke alatt, de
még nem szántam rá magam, hogy akár egy pillanatnyi halhatatlansághoz is hoz-
zásegítsem.

És még más is fáj neki.

Azt írja: „Legutóbbi számának főcíkke Spanyolországról szól. Ez most hálás
téma, ilyen ziccert nem lehet kihagyni egyetlen irodalmárnak sem...”

A cikkírónak nem tetszik, hogy a Híd szerint „minden ellenforradalom haza-
áruló”, holott a cikkíró is jól tudta, hogy Franco német és olasz csapatokkal, német

és olasz repülőgépekkel, ágyúkkal és pénzzel harcolt a „nemzeti” Spanyolországért. A cikkíró szerint ez nem hazaárulás, amint szerinte az sem volt hazaárulás, hogy Horthy a román imperializmus hadseregével harcolt a magyar munkásság ellen. Nem, ez szerinte nem hazaárulás és ő a „szegény spanyol nemzetieket” sajnálja és a „sok-sokezer vértanút”, és a cikkíró siratja a „ronggyá lőtt spanyol zászlót” (akkor még nem diadalmaskodtak Franco spanyol nemzeti németjei és olaszai) — viszont nem sajnálja és nem siratja a spanyol munkások és munkásasszonyok tízezreit, holott a félfasiszta magyar kormány akkori miniszterelnöke, gróf Teleki, körülbelül abban az időben (valamivel később) jelentette ki a magyar parlamentben, hogy „Spanyolországban csak minden második embernek van cipője”. A cikkírót azonban nem érdekelte a spanyol cipőkérdés, inkább a spanyol papok és apácák és a „klerikofasiszta” (idézőjel a cikkírótól) irány minden híve...

A cikkíró megállapítja, hogy „ha az ember így átlapozza a Híd cikkeit, szinte a kétségbeesés szélén kérdi magától, mi az hát, ami szép és nemes volna ezen az ostoba világon, mi az, amiért érdemes élni?” (Talán — a lordok új ruháiért?)

Aztán megvigasztalódik. Közli az olvasóval, hogy a magyar nép „ezeket a világboldogító eszméket” nem fogja „megérteni” és nem fogja „bevenni”. Szinte azt hinném, hogy a cikkíró — tévedett.

Azonban nem csupán a Reggeli Újság kissé tompagyú cikkírója nem tudta „bevenni” a Híd eszméit. Sokkal harcosabb, sokkal elkeseredettebb, aljasabb és veszélyesebb ellenségei is voltak a Hídnak — Nagy Iván és a körülötte csaholó nem is titkos fasiszták. Nagy Ivánék a hazug és a legaljasabb propaganda minden fegyverét felhasználva, valóban érték el sikereket és éppen a magyar nép legkoldusabb rétegei között is, akiknek, persze, földet is ígértek a majdani „felszabaduláskor”. Hogy az ő földosztásukat hogyan gondolták, később aztán meg is mutatták. Albrecht főherceg úr öfenségének osztottak ki tízezernyi holdakat...

Ez azonban később volt. Akkor még, természetesen, hazug „szocialista” jelszavakkal dolgoztak, persze „nemzeti szocialista” jelszavakkal és ma már nem kell külön is megállapítani, hogy azt, ami bennük nemzeti volt és szocialista volt, kitől tanulták. Ők „a magyar nép minden egyes tagjának a legmagasabb szellemi fokot és legnagyobb anyagi jólétet” ígérték. („Számot adunk” 1940.)

Ez a „Számot adunk” összefoglalást kíván adni a jugoszláviai magyar sajtóról és amíg a többi 14 sajtótermékkel összesen mintegy kilenc oldalon foglalkozik — a Híd és a Híd-eszmék elleni támadásnak hat oldalnyi helyet áldozott. Ez, bizonyos fokig, elismerést is jelentett — Nagy Ivánék jól ismerték a Híd-eszmék legyőzhetetlen erejét...

A Híd ellenségeiről beszéltem, de gondolatban a Híd barátainak kezét szorítottam meg újból. Nagy harcok, nagy tanulságok után — nagy harcok, nagy tanulságok közepette...